

Kan sprengstein alltid antas å være ren? Utfordringer med benzen

Ruth Vingerhagen, Norconsult

Innhold

1. Kort om regelverk
2. Kort om benzen
3. Funn fra prosjekter
4. Hypoteser
5. Veien videre

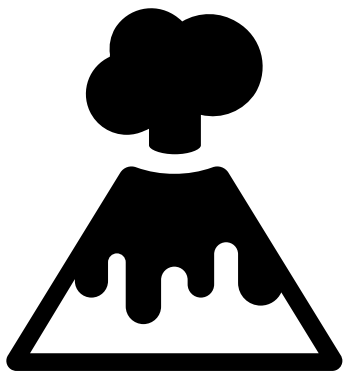
Hva sier regelverket om håndtering av stein?

- ▶ Miljødirektoratet – steinmasser ansees som rene masser
  - ▶ Unntak
    - ▶ Boreslam
    - ▶ Bunnrenskmasser
    - ▶ Syredannende berg
    - ▶ Synlig tilsølt stein f.eks. olje
- ▶ Videre disponering kan likevel kreve søknad derom massene kan medføre forurensning (forurensningsforskriften §2-3)
  - ▶ Utfylling i sjø eller disponering nært en vannforekomst
    - ▶ Partikkelavrenning
    - ▶ Plast
    - ▶ Nitrogen
    - ▶ Sprøytebetong
  - ▶ Disponering av masser med naturlig høye bakgrunnsverdier i områder som ikke har like høye bakgrunnsverdier

Benzen

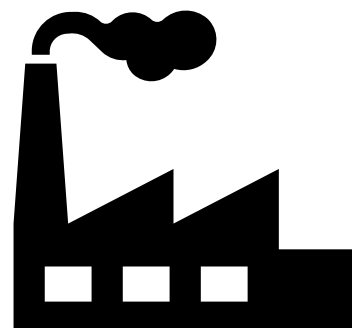
▶ C₆H₆

Vulkaner

Skogbrann

Industri

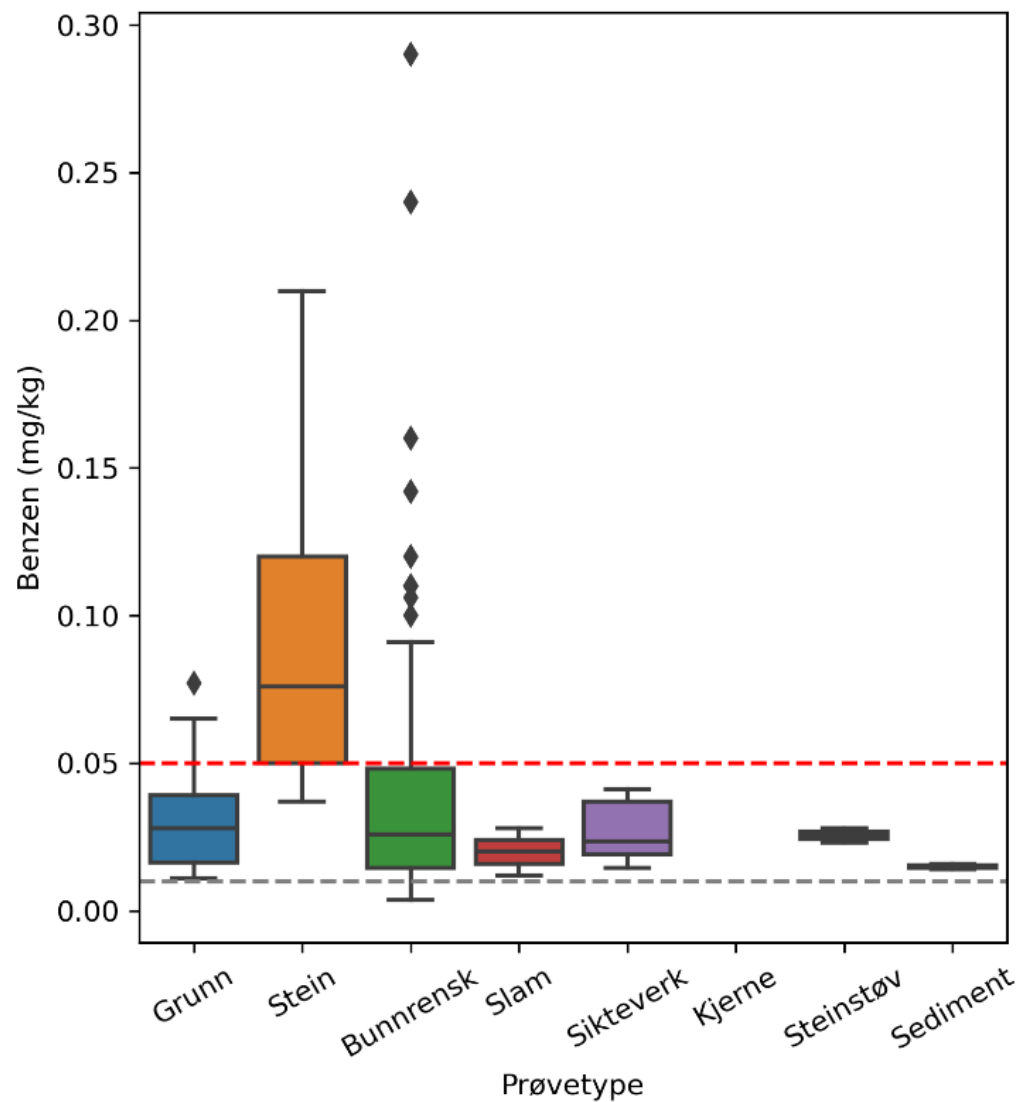
Forbrenning av olje/kull

Prosjekt 1

- ▶ Mange prøver med konsentrasjoner av benzen over normverdi i bunnrenskmasser
- ▶ Utvidet prøvetaking
  - ▶ Sprengstein (fra røys)
  - ▶ Slam fra renseanlegg
  - ▶ Stein fra sikteverk
  - ▶ Kjerneprøver
  - ▶ Steinstøv
  - ▶ Grunn rundt sikteverk
- ▶ Totalt 178 prøver (hvorav 114 bunnrenskmasser)

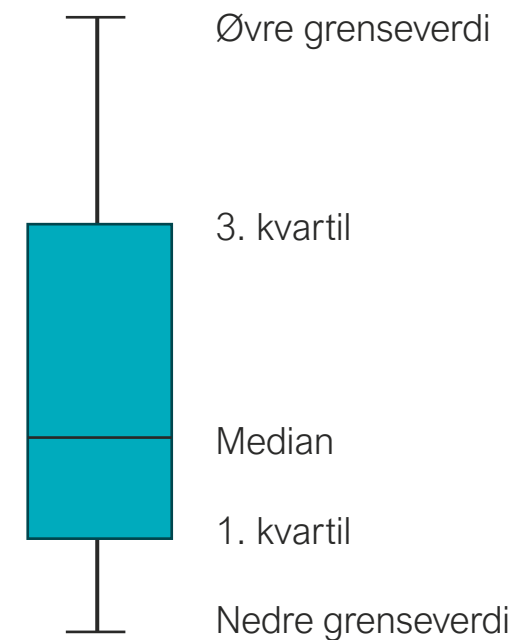
Prosjekt 1

- ▶ Benzen påvist i sprengstein (n=9)
- ▶ Benzen ikke påvist i kjerneprøver (n=10)

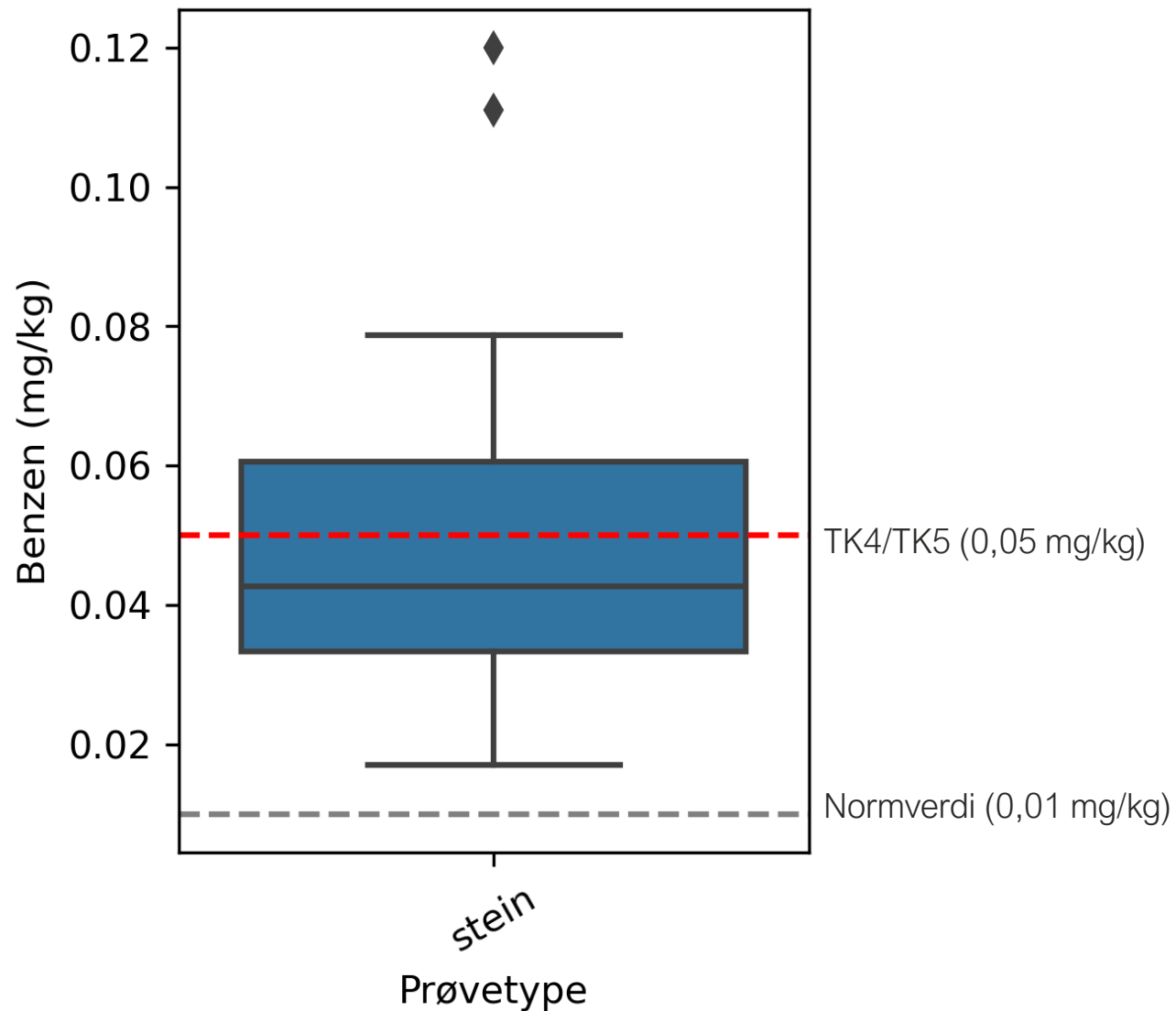
TK4/TK5 (0,05 mg/kg)

Normverdi (0,01 mg/kg)

Prosjekt 2

- ▶ Prosjektet mottok sprengstein til utbyggingsformål
- ▶ Benzen påvist over normverdi i alle prøver (n=14)

Prosjekt 3

- ▶ 14 prøver av sprengstein (fra røys og omlast)
  - ▶ Benzen påvist i 12 prøver
  - ▶ Benzen påvist over normverdi i 8 prøver
  - ▶ Benzen påvist i både finstoff og i grovere stein (30-60 mm, vasket med vann)

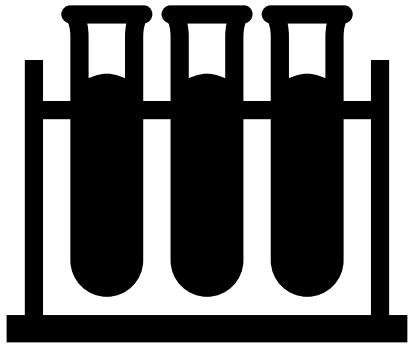
Prosjekt 4

- ▶ Muntlig informasjon om at benzen påvist i sprengsteinmasser

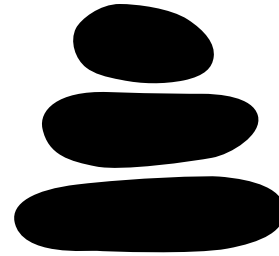

Hypoteser

Metodeartefakt
(falsk positiv)

Stein er kilden

Anleggsarbeid
er kilden

Hypotese 1 - metodeartefakt

- ▶ Benzen er flyktige og utfordrende å analysere
- ▶ To metoder for prøveopparbeiding
  - ▶ Ekstraksjon av benzen fra prøvematerialet og videre rensing av ekstraktet
  - ▶ Oppvarming av prøvematerialet (headspace metode)
- ▶ Prosjekt 1
  - ▶ 10 prøver analysert med begge metoder.
    - ▶ Ingen signifikant forskjell ($p = 0,33$, to-sidig T-test)
- ▶ Prosjekt 2
  - ▶ Tre prøver sendt inn til replikat analyse ved hhv. ALS og Eurofins
    - ▶ Begge lab påviste benzen

Foto: <https://www.gmi-inc.com/>

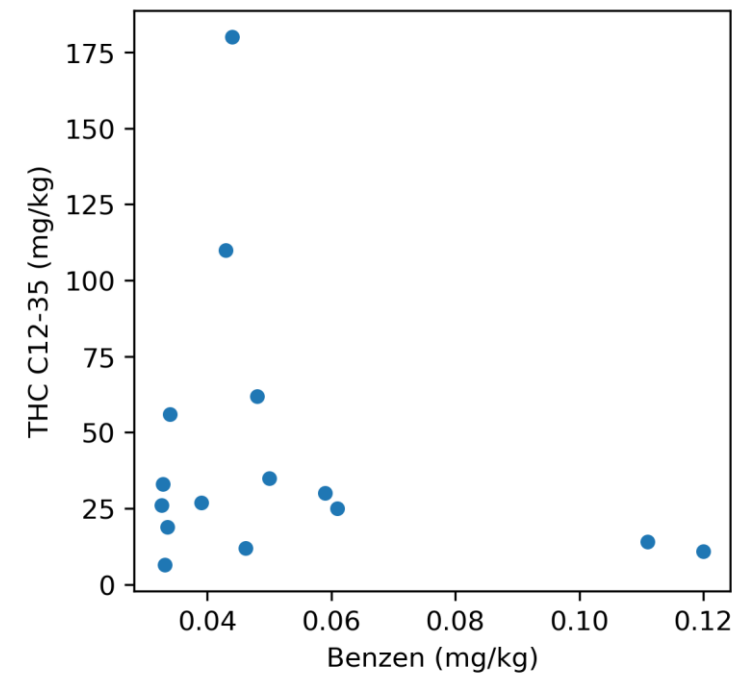
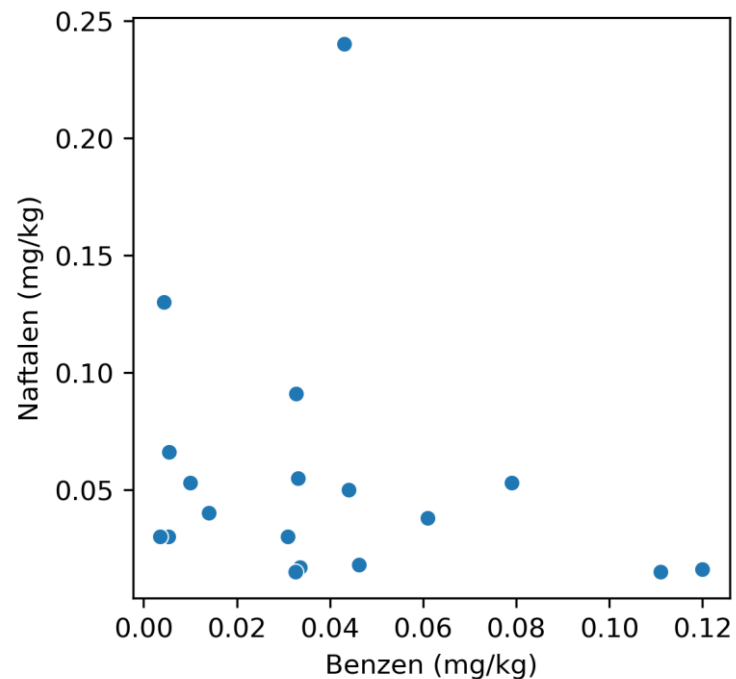
Hypotese 2 – stein er kilden

- ▶ Sedimentære bergarter inneholder organisk materiale (hydrokarboner)
- ▶ Teoretisk kan det dannes benzen under sprengning

- ▶ **Prosjekt 1**
  - ▶ 10 kjerneprøver
  - ▶ Benzen ikke påvist

- ▶ Benzen påvist i prosjekter med ulik geologi
  - ▶ Mindre sannsynlig at stein er kilden

Hypotese 3 – anleggsarbeid er kilden

- ▶ Noe korrelasjon med andre markører av oljeforurensing?
  - ▶ Nei, men ofte påvist sammen
  - ▶ Forskjell i flyktighet

Konsentrasjoner fra prøver av sprengstein

Hypotese 3 – anleggsarbeid er kilden

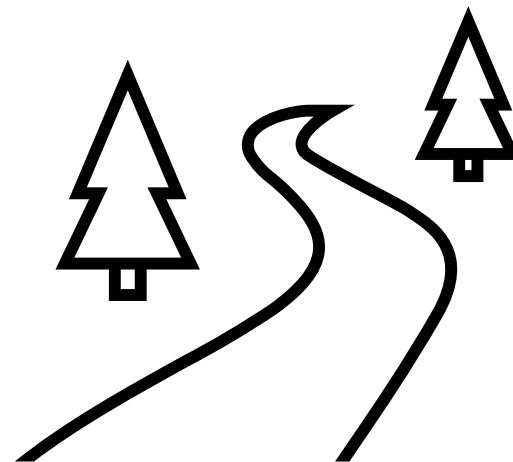
- ▶ Injisering
  - ▶ Oljebaserte tilsetningsstoffer
- ▶ Sprengstoff
  - ▶ Har en oljeholdige komponent
  - ▶ Prosjekt 1 – labanalyse tilsetningsstoff i sprengstoff
    - 16 mg/kg benzen
- ▶ Generelt bruk av oljeprodukter
  - ▶ Formolje
  - ▶ Slangebrudd

Illustrasjoner: Arild Solerød, Statens vegvesen

Veien videre

- ▶ Hente erfaringer fra andre prosjekter
- ▶ Videre testing
  - ▶ Luft etter sprenging
  - ▶ Utlufting av masser
    - ▶ Prosjekt 1 og 4 har testet
- ▶ Informasjon om produkter brukt

Er sprengstein ren?

- ▶ Nei
- ▶ Benzen overskrider normverdi i flertall av prøver

- ▶ Om kilden er anleggsarbeid – kan vi benytte andre produkter?
- ▶ Regelverk?
  - ▶ Sprengstein er en verdifulle ressurs
  - ▶ Kan ikke sende all sprengstein til deponi!

Foto: volvotrucks.com / CC BY-NC

Every day we improve everyday life